

ESTUDI SOBRE EL FACTOR GÈNERE EN LES CONDUCTES ANTISOCIALS DELS MENORS

TREBALL DE FI DE GRAU

Judit Villalonga Sangüesa

NIA: 173747

Tutora: Clara Cortina Trilla

Curs Acadèmic 2017- 2018

Grau en Criminologia i Polítiques Públiques de Prevenció

Universitat Pompeu Fabra

AGRAÏMENTS

Vull agrair a la secció de menors de la Fiscalia Provincial de Barcelona per facilitar les dades necessàries per a la configuració de l'estudi i, en especial, a la Fiscal Carmen Portolés i la treballadora social M^aAngels González pel suport rebut. Per altra banda, agrair als dos Instituts públics col·laboradors en la part pràctica, així com, als estudiants que hi han participat. Concretament, donar gràcies a l'integrador social Rubén Sapinya de l'IES Joan Salvat Papasseit per facilitar l'accés a la part pràctica i, pel seu interès diari. Finalment, un agraïment particular a la Clara Cortina, la tutora d'aquest estudi, per l'ajuda i l'interès dipositat, així com pel recolzament durant tota la realització del Treball de Fi de Grau.

DECLARACIÓ D'AUTORIA I ORIGINALITAT

Jo, Judit Villalonga Sangüesa, certifico que el present treball no ha estat presentat per a l'avaluació de cap altra assignatura, ja sigui en part o en la seva totalitat. Certifico també que el seu contingut és original i que en sóc l'única autora, no incloent cap material anteriorment publicat o escrit per altres persones llevat d'aquells casos indicats al llarg del text.

Com a autora de la memòria original d'aquest Treball Fi de Grau autoritzo la UPF a dipositar-la i publicar-la a l'e-Repository: Repositori Digital de la UPF, <http://repositori.upf.edu>, o en qualsevol altra plataforma digital creada per o participada per la Universitat, d'accés obert per Internet. Aquesta autorització té caràcter indefinit, gratuït i no exclusiu, és a dir, sóc lliure de publicar-la en qualsevol altre lloc.

Judit Villalonga Sangüesa

Barcelona, 15 de Juny del 2018.

ÍNDIX

1.INTRODUCCIÓ	2
2. MARC TEÒRIC	4
2.2 Revisió sistemàtica	5
3.HIPÒTESIS I OBJECTIUS DEL TREBALL	7
4.1 Disseny de la investigació	9
4.2 Elaboració del qüestionari	9
4.2.1 Primera secció	10
4.2.2 Segona secció	11
4.2.3 Tercera secció.....	11
4.2.4 Quarta secció.....	11
4.2.5 Cinquena secció.....	12
4.3 Estratègia detallada del Mostreig	12
4.4 Disseny de recollida de dades	13
5. CREACIÓ D'UNA BASE DE DADES	14
5.1 Variables creades	14
6. ANÀLISI DELS RESULTATS	19
7.CONCLUSIONS	24
8.REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	26
9.ANNEXOS	27
Annex 1	27
Annex 2	27
Annex 3	27
Annex 4	35

contraproductius i de risc. Per la realització de la investigació esdevé necessari l'entesa entre conducta antisocial i delictiva. En primer lloc, la conducta antisocial és un fenomen heterogeni, ja que inclou diferents tipologies de conducta (Redondo 2008), és a dir, és una conducta personal i social on interactuen altres factors emocionals i comportamentals, així com àrees que intervenen en el comportament de l'individu, familiar, acadèmic, laboral i sociocomunitari. Una conducta antisocial és qualsevol comportament que no s'accepti o es presenti com a contrari a la societat per infringir un conjunt de regles socials³. Pot incloure conductes com enganyar, agredir persones, fer malbé propietats... En el cas dels joves, el ventall augmenta perquè hi ha un conjunt de conductes que no són acceptables socialment si són realitzades per menors com el consum d'alcohol, les agressions físiques, el consum d'estupefaents... En canvi, una conducta delictiva és aquella conducta tipificada com a delicte en la legislació del país. Per tant, una conducta delictiva és una conducta antisocial perquè el delicte no s'accepta en el conjunt de la societat, però una conducta antisocial no ha de ser obligatòriament delictiva.

En el camp de la criminologia, el perfil del delinqüent ha estat analitzat com a: home, jove i estranger. En els últims anys, la investigació *¿Existeix un perfil de delinqüent organitzat?*⁴, ha contradit aquest perfil, declarant l'ítem de nacionalitat com a substitut del d'estrangeria. D'altra banda, en diversos estudis el gènere i l'edat presenten una influència notable en la comissió del delicte com es veurà al llarg de la investigació. Analitzant les dades proporcionades per l'Institut Nacional d'Estadística al 2016, es pot observar (Annex 2) que el nombre d'homes adults sentenciats per comissió d'un delicte representa un 80,75% i les dones un 19,25% de la totalitat de sentències. En el cas dels menors entre 14 i 17 anys, els homes representen un 80,02% i les dones un 19,98%. Els homes menors d'edat presenten un contacte més elevat de sentències condemnatòries que les dones... Què vol dir això? Estan les noies menys programades per cometre conductes antisocials o delictives? Són menys influenciades al factor grup? Presenten menys motivacions? Les motivacions poden esdevenir diverses i, poden variar en funció de l'edat, gènere, classe social, educació... En el següent estudi ens centrarem en el factor gènere com a condicionant per a seguir una conducta antisocial que pugui finalitzar amb una carrera delictiva i determinar que les noies menors presenten menys conductes antisocials. Per tant, les noies menors d'edat es trobarien menys motivades a la comissió de conductes antisocials per

³ Sobral, J., & Romero, E., & Luengo, Á., & Marzoa, J. (2000). Personalidad y conducta antisocial: amplificadores individuales de los efectos contextuales. *Psicothema*, 12 (4), 661-670.

⁴ Investigació de Exploració a partir d'una mostra espanyola Andrea Giménez-Salinas, Framis Laura Requena Espada i Luis De La Corte Ibáñez titulada *¿Existeix un delinqüent organitzat?* a la Universitat Autònoma de Madrid.

adaptació i integració en comparació amb els nois menors d'edat, des de les teories de les subcultures de Cohen.

2. MARC TEÒRIC

La investigació s'emmarcarà des d'una perspectiva teòrica de Cohen "teories de la subcultura" i analitzant el "factor grup" sobre les actuacions de l'individu. A més a més, es diferenciarà entre nois i noies per poder assolir l'objectiu principal, tot i així, existeixen altres paràmetres teòrics que poden tenir una influència major o menor en les actituds de les noies que les faci delinquir menys que els nois i ser menys influenciades al grup. Per concloure, es durà a terme una revisió sistemàtica de les investigacions similars que s'han produït sobre l'objecte d'estudi.

2.1 Perspectives Teòriques

Existeixen nombroses perspectives teòriques que busquen donar una explicació al perquè es produeixen aquests comportaments entre els individus. A continuació, presentarem la teoria principal en la qual es basa la investigació, però també d'altres que poden tenir un efecte directe en la comissió o trobar-se interrelacionades amb la teoria objecte de referència.

L'entorn on les persones desenvolupen les seves activitats rutinàries presenta una importància des d'un punt de vista ecològic per la comissió de conductes antisocials. Un exemple és la investigació de Shaw i Mckay a Chicago⁵ i altres ciutats per verificar que les àrees més desorganitzades de la ciutat presenten més delinqüència. Des d'aquest punt teòric, en la nostra investigació es buscarà analitzar si les zones on es produeixen les conductes antisocials corresponen a zones amb taxes de delinqüència juvenil elevades i, si es compleix, analitzar si segueixen les característiques marcades de zona delictiva des d'un punt de vista ecològic: població estrangera, població decreixent, zones amb renda baixa i amb altres característiques sociodemogràfiques.

Tot i l'aproximació clàssica, racional, positivista o ecològica, les conductes poden ser explicades des d'una perspectiva criminològica. Dins d'aquesta perspectiva es poden diferenciar diferents teories explicatives de la delinqüència, però ens centrarem en les que poden tenir un efecte més gran en el comportament juvenil.

L'existència d'uns objectius socials finals o estàndards remarcats, que es donen per fet que els individus han d'aconseguir o obtenir genera desigualtat. Aquesta desigualtat pot esdevenir en la possible comissió de conductes antisocials per assolir aquest nivell. Per exemple, quasi tota

⁵ Investigació de Clifford, R i Mckay, H. sobre la teoria de la delinqüència de Chicago. Chicago Criminologist. The British Journal of Criminology

la població té un telèfon mòbil i, actualment, cada vegada més menors presenten nous models de telèfons que tenen un gran valor monetari. Davant d'aquesta situació, el menor pot desistir i acceptar la realitat o, pel contrari, buscar la manera d'aconseguir els fins de manera delictiva (Exemple: robant un telèfon mòbil a una altra persona). Aquest fet és definit per la teoria de l'anomia com a resultat d'una societat amb un desequilibri cultural entre les altes aspiracions i l'estructura social que limita les oportunitats. Les respostes davant de la pressió anòmica poden ser: conformitat (acceptació), innovació (mitjans delictius per aconseguir el fi), ritualisme (renunciar a aconseguir els fins establerts i, es manté a fins lícits), apatia (desvinculació social) i rebel·lió (adaptació col·lectiva que posa en entredit els valors de l'estructura social).

Finalment, les aportacions de Cohen⁶ a la teoria de l'anòmia finalitzen en la configuració d'una nova teoria: la teoria de les subcultures. Aquesta teoria focalitza l'explicació d'una diferència entre gèneres de la delinqüència juvenil i, determina que les noies presenten un efecte menor d'aquesta teoria. El concepte subcultura a la criminologia presenta un significat connotatiu, fent referència normalment a subcultures delictives sobre l'agrupació d'individus en una cultura comuna i que les persones adquireixen per la participació amb el grup. Aquestes poden esdevenir delictives o de risc quan apareixen com a legítimes accions considerades delictives per la cultura convencional. Segons Cloward-Olhin⁷, existeixen diverses tipologies delictives: subcultures expressives (conflictuals per adquirir estatus), subcultures de caràcter apàtic (centrades en el consum de drogues) i instrumentals (activitat delictiva com a carrera). D'acord amb els objectius i la hipòtesi plantejada, es centrarà en la subcultura expressiva o conflictual, on l'objectiu és aconseguir estatus mitjançant l'acte. Els valors segons Cloward-Olhin són: masculinitat, honor, respecte, referent del grup i provocació. Tot i així, aquesta tipologia de subcultura pot convertir-se en una d'instrumental com a una possible via d'assoliment de l'èxit econòmic en l'edat adulta, si existeix un sistema de relacions socials que permeti la integració i l'acceptació de la conducta del jove.

2.2 Revisió sistemàtica

A continuació, s'elaborarà una revisió de la literatura científica existent sobre el tema a investigar, és a dir, les conductes antisocials de la població juvenil entre 13 i 16 anys per a la construcció d'un marc teòric de referència. Existeix poca anàlisi en referència al sexe en l'àmbit

⁶ Investigació de Cohen "delinquen boys" on neix el concepte de subcultura en la sociologia criminal per explicar la conducta desviada de certes minories, concretament la criminalitat de joves i adolescents de classes baixes organitzades en bandes. Sorgeix, en l'època dels quaranta (1995).

⁷ Investigació sobre la oportunitat delictiva i les bandes de Cloward-Olhin anomenada "Delinquency and opportunity, a theory of delinquent gangs" al 1960.

de menors, així i tot, s'analitzaran dos precedents de l'estudi on existeix un gran pes del factor edat. La primera investigació presenta gran rellevància en una visió explicativa de la comissió de conductes des d'un punt de vista teòric. En referència a la segona investigació, s'observa una visió més centrada en quins factors sociodemogràfics i individuals poden tenir en un efecte en la predisposició.

La primera investigació de Aide Yareni Heredia Telles sobre "La conducta antisocial i els ambients en què es desenvolupa"⁸ obté una gran rellevància ja que presenta una visió explicativa de la comissió de conductes antisocials des d'un punt de vista teòric. L'estudi es realitza amb l'objectiu de conèixer els diferents ambients en els quals els infractors menors van estar presents, de manera directa o indirecta, i la seva possible influència amb la conducta antisocial. La hipòtesi principal és que la conducta antisocial dels menors infractors està influïda per una sèrie de contextos que interactuen uns amb altres. En primer lloc, realitza un estudi detallat de les diferents perspectives teòriques o teories que podrien explicar la conducta antisocial i, posteriorment, es materialitza en una investigació amb enfocaments qualitatius i quantitativs. Finalment, aquesta hipòtesi s'accepta ja que s'observa en els resultats una interacció entre edat, gènere, tipologia delictiva, entorn familiar, conflictes domèstics i escolars i grups d'amistats conflictives.

La segona investigació, es centra en l'informe del Consell General del Poder Judicial⁹, on s'afirma que *"Els adolescents i joves comencen a presentar conductes delictives o problemàtiques a partir dels 13 anys"*. Aquest informe presenta gran rellevància com a precedent de la investigació perquè va obtenir resultats sobre les conductes antisocials i delictives analitzant el gènere i l'edat dels menors. A més a més, aquest informe inclou un estudi dirigit per la professora Cristina Reche Alberola, que respon a una metodologia criminològica que permet conèixer els delictes comesos per adolescents i joves que mai han estat denunciats, es tracta d'un qüestionari d'auto-informe on l'objectiu fonamental és contrastar els resultats del qüestionari amb les estadístiques oficials. Finalment, s'observa que les conductes augmenten progressivament amb l'edat fins a arribar al punt màxim, els 17 anys, i s'incrementen si existeix un grup d'amistats que ja les ha adoptat.

⁸ Tesis de Màster de Aide Yareni Heredia Telles a la Universitat de Autònoma de León a l'Institut d'investigacions Socials de Màster en Ciències socials amb Orientació d'un Desenvolupament Sustentable.

⁹ Informe realitzat pel Centre d' Investigació en Criminologia de l' Universitat de Castilla-La Mancha per al consell General del Poder Judicial I (CGPJ).

contrastar és la següent: Les zones geogràfiques amb més delinqüència presenten un efecte en la comissió més gran de conductes antisocials.

Per testar-ho es realitzarà el mateix estudi pràctic en dues zones geogràfiques, una amb més delinqüència juvenil i una amb menys. Posteriorment, es podrà comparar els resultats dels dos grups i observar si existeixen diferències. En cas d'existir diferències entre grups es procedirà a analitzar si presenta una influència major entre els nois que entre les noies.

- Hipòtesis referents a la classe social i situació familiar

Respecte a la classe social i situació familiar, s'investiga la situació de l'entorn del menor així com la situació econòmica. Al tractar amb menors no es pregunta directament, ja que possiblement no tenen un coneixement format i es procedeix a preguntar per la situació laboral dels pares i preguntes referents a la situació domiciliària. La hipòtesi establerta definida és la següent: Una situació econòmica i social precària presenta una relació amb la comissió de conductes antisocials. En definitiva, acreditar mitjançant la feina dels pares, el nombre de persones en el domicili i amb qui viuen els menors la situació referent al menor.

- Hipòtesis referents a tenir un familiar a la presó

Aquesta hipòtesi es centra en tenir un familiar a presó o no, i determina el següent: Tenir un familiar a la presó fa als menors més propensos a cometre accions antisocials i/o delictives. Tenir un dels dos referents a la presó pot esdevenir en complicacions per al mateix menor i pel desenvolupament de la seva vida, tal com va determinar una investigació de l'*Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans (OSPDH)*¹¹ on s'exposaven els efectes de l'empresonament a l'entorn familiar. Per testar-ho, es durà a terme un Chi quadrat entre les dues variables a analitzar que són: tenir un familiar a la presó i cometre una conducta antisocial. D'aquesta manera es pot observar si pot existir relació entre ambdues.

- Hipòtesis referents a l'autoestima

Es proposa exposar dues hipòtesis referents a l'autoestima. La primera hipòtesi estableix que les dones presenten una menor autoestima en comparació als homes. Això s'estudiarà

¹¹ Òrgan de la Universitat de Barcelona integrat per professors, estudiants, llicenciats, postgraduats i professionals que duen a terme investigacions sobre la cultura dels drets humans.

El qüestionari es configura com a objectiu, ja que busca la recollida d'informació sobre comportaments, actituds i pensaments dels menors. Es realitzarà de manera directa i personalment a cada individu (un individu per formulari) i estàtic, ja que té l'objectiu de reflectir un fenomen determinat en un moment determinat. El fet que sigui presencial en els dos centres, disminueix el risc de no resposta de l'enquestat i afavoreix la recollida de dades, ja que podria ser que en realitzar-la en línia la participació disminuís i es perdés representativitat. Es va considerar que existiria una diferència que podria afectar a la sinceritat dels individus, és a dir, entregar el formulari parlant sobre un tema delicat, (les conductes antisocials que has realitzat) al teu professor/a o a un individu aliè a l'entorn escolar pot presentar variacions significatives. Per altra banda, el formulari és totalment anònim, no existeixen respostes correctes o incorrectes, i això afavoreix a una major sinceritat per part dels individus. A més a més, no intervé la figura de l'enquestador, el formulari és omplert per ells mateixos, per això l'enquestat es sent lliure per respondre amb més confiança i sense sentir-se jutjat.

Naturalment, a l'anar dirigit a un col·lectiu en formació, el vocabulari i les diverses preguntes es troben adaptades a l'edat dels enquestats. D'aquesta manera, s'assegura un enteniment de tots els termes del formulari i, una major precisió en les respostes.

El qüestionari està format per 27 qüestions dividides en 5 seccions en funció de la temàtica. La primera secció és formada per informació sobre la realització d'aquest formulari. A continuació hi ha les variables sociodemogràfiques, seguides dels ítems relacionats sobre el perfil individual de l'enquestat. A la següent secció s'estableixen qüestions sobre la influència del grup i, finalment, sobre la possible comissió de conductes antisocials i sota quines circumstàncies ambientals es cometen.

4.2.1 Primera secció

La primera secció, com s'ha comentat anteriorment, està formada per informació identificativa de l'enquestador i de l'objectiu de la realització d'aquest formulari. En aquest cas, s'ha procedit a informar sobre la motivació del formulari i que aquest forma part d'un Treball de Fi de Grau per la Universitat Pompeu Fabra. De la mateixa manera, s'ha dipositat importància en respondre amb la major sinceritat possible, ja que és totalment anònim i no existeixen respostes correctes o incorrectes. També es pregunta de quin grup es forma part, és a dir, si pertany al "Grup A" o al "Grup B". El primer d'aquests grups està format pels estudiants de l'escola del districte de Ciutat Vella i el segon pels del districte de l'Eixample.

4.2.2 Segona secció

En la segona secció, com ja s'ha mencionat, s'han introduït un conjunt de variables sociodemogràfiques que podrien presentar-se com variables de control, ja que podrien tenir una influència en els resultats i afectar la validesa empírica si no fossin controlades. En primer lloc, s'ha preguntat per les variables sociodemogràfiques més determinants per a l'estudi, sent el gènere la més important. A continuació, es pretén controlar l'edat per la influència observada anteriorment en els estudis, en les investigacions de Aide Yareni Heredia Telles o l'establerta en l'Informe del Consell General del Poder Judicial. Posteriorment, s'han adjuntat preguntes sociodemogràfiques com: nacionalitat, municipi de residència, districte de residència i la situació econòmica de l'àmbit familiar. Aquesta última es pretén esbrinar mitjançant la ocupació laboral dels pares. No es pot oblidar que es tracta d'un col·lectiu al qual se li adapten les preguntes, ja que en preguntar per classe social no entenen bé a quin concepte es refereix. Finalment, basant-se en revisions literàries sobre factors de risc, s'ha afegit una pregunta sobre la presència d'un familiar a un centre d'institucions penitenciàries per observar si existeix una relació de risc dins de l'àmbit familiar que pugui influir en les conductes dels menors.

4.2.3 Tercera secció

En la tercera secció es realitzen preguntes sobre els perfils individuals de la persona enquestada. D'aquesta manera es poden analitzar si les característiques socials d'aquests influeixen en la comissió de conductes antisocials i/o delictives. Per tant, esdevé necessari establir com a variables de control les característiques psicològiques i ambientals dels enquestats per analitzar si tenen un efecte en els resultats. Per altra banda, s'analitza la impulsivitat i el grau d'autoestima de l'estudiant per poder analitzar si el major o menor grau d'autoestima presenta una influència en la realització d'aquestes conductes. Tal com s'ha comentat anteriorment, l'autoestima serà analitzada mitjançant l'escala d'autoestima de Rosemberg¹³, formada per deu ítems, cinc d'elles enunciatades positivament i, les altres cinc amb enunciat negatiu per controlar l'efecte de l'aquiescència. D'aquesta manera es controlen les respostes que s'han produït seguint un patró sense la lectura de l'enunciat.

4.2.4 Quarta secció

La quarta secció té l'objectiu d'estudiar les relacions grupals dintre de l'àmbit escolar i les possibles opinions dels enquestats sobre la influència del grup sobre els individus, així com les personalitats que més destaquen dintre de l'àmbit escolar i les més admirades. Abans d'observar

¹³ Escala d'autoestima de Rosemberg utilitzada per explorar l'autoestima personal entesa com els sentiments d'estima personal i de respecte a un mateix.

cadascuna de les variables utilitzades, és necessari implementar una secció dirigida a esbrinar diferents conductes a l'àmbit escolar. Tant mateix, s'ha preferit sol·licitar informació sobre la possible influència del grup abans de preguntar per quines conductes antisocials i/o delictives han produït. Per altra banda, es procedeix a analitzar si una persona és influenciable o no mitjançant l'anàlisi de dues o tres preguntes establertes de manera indirecta sobre quins factors esdevenen més importants en una relació d'amistat.

4.2.5 Cinquena secció

Finalment, a la cinquena secció s'ha preguntat directament per les conductes antisocials que s'havien produït i quantes vegades s'havien comès. Aquestes conductes s'han dividit en conductes de consum, de robatoris i, finalment, de danys. En les conductes de consum es fa referència al consum de tabac, marihuana i alcohol. Els robatoris s'han resumit d'entre les conductes de robar alguna cosa a una botiga o establiment i robar algun objecte a una persona. De la mateixa manera, els robatoris es conformen en conductes com: participar en una baralla, amenaçar alguna persona i danyar alguna cosa o a alguna persona a propòsit.

S'ha de tenir en compte que s'ha procedit a profunditzar més en aquestes conductes i, en quantes vegades s'havien produït. Una conducta produïda només una vegada pot ser fruit d'una aleatorietat i no un patró de conducta repetitiu. Per tant, es classifiquen en: no haver estat comesa, haver estat comesa només una vegada, haver estat comesa dues vegades o haver estat comesa més de tres vegades.

Així doncs, també s'han afegit qüestions per determinar la influència del grup en la realització d'aquestes tipologies delictives. En particular, s'ha preguntat per si alguna de les conductes, esmentades anteriorment, s'havien produït per impressionar un grup i, posteriorment, si era una conducta ensenyada per un altre individu. D'aquesta manera, es podria observar com aquestes han estat produïdes en grup i no individualment i quin ha estat l'efecte per gèneres.

4.3 Estratègia detallada del Mostreig

Inicialment es va plantejar la idea d'establir un mostreig per conglomerats, ja que l'objectiu era fer una selecció d'un conjunt de població. Per això, primer de tot es va dur a terme un llistat de tots els instituts públics dels dos districtes objectes d'estudi. A continuació, es va seleccionar un institut aleatòriament dels districtes. Un cop seleccionats els instituts, es va realitzar un mostreig probabilístic aleatori simple per què, d'aquesta manera, la població de joves tindria la mateixa probabilitat de formar part del mostreig. Amb l'ús d'un mostreig probabilístic i gràcies

a l'atzar i la selecció aleatòria de les unitats que componen la mostra es garanteix una representativitat i equivalència amb la població.

Malauradament, la participació dels centres escollits no va ser possible i es va perdre aleatorietat, ja que la tria dels centres escollits atzarosament no va ser possible i, per tant, la mostra no va ser configurada probabilísticament. Finalment, es va configurar una mostra circumstancial. La tria d'aquest mètode va ser origen de la major accessibilitat com a criteri elemental en la selecció de les unitats que conformen la mostra.

4.4 Disseny de recollida de dades

Tal com ja s'ha explicat, gràcies a la col·laboració de la Fiscalia Provincial de Barcelona es va poder obtenir dades sobre la delinqüència juvenil per districtes de Barcelona (Annex 4). Aquestes dades, juntament amb les dades de població juvenil de cada districte ens va permetre obtenir els percentatges de delinqüència juvenil relacionats amb la població menor de cadascun dels districtes i, es va obtenir que el barri amb major i menor delinqüència eren respectivament: Ciutat Vella i Eixample. Gràcies a aquesta divisió es va observar i analitzar si efectivament existia un efecte districte sobre els resultats.

Al llarg d'unes setmanes, es va contactar amb quasi tots els centres dels districtes i, finalment mitjançant el cap d'estudis es va poder comunicar amb els centres l'interès d'una possible col·laboració amb aquesta investigació. L'objectiu era realitzar el formulari entre els cursos de 1rESO, 2n ESO, 3r ESO i 4rt ESO de manera anònima per garantir la veracitat en les respostes. Així doncs l'univers de la mostra està format per:

- Estudiants de secundària (IES Joan Salvat Papasseit)
- Estudiants de secundària (IES Poeta Maragall)

El procediment de recollida de dades va esdevenir durant un mes i mig, adequant-se a les capacitats i necessitats de les escoles, es van realitzar dues o tres visites per la recollida de les dades. En referència a l'edat es va tenir en compte la possibilitat de tenir dintre de la mostra un individu que esdevingués major o menor a l'univers per capacitats intel·lectuals, per exemple, la situació d'un estudiant que ha repetit dos cops el mateix curs. Es va considerar, que aquest individu podria participar, ja que esdevé part del grup escolar i, compartirà les mateixes característiques de vulnerabilitat sempre que no fos major d'edat. Si participés un major d'edat podria comportar l'estudi a un error de selecció i esbiaixar la mostra.

5. CREACIÓ D'UNA BASE DE DADES

Per al desenvolupament de l'estudi en qüestió, s'ha realitzat una base de dades de 176 estudiants de secundària de dos centres situats en districtes amb major i menor delinqüència juvenil, en els que es relaciona cada individu amb la totalitat de variables a estudiar. Tanmateix, es va realitzar un etiquetatge de totes les variables d'una manera més entenedora per al posterior anàlisi, així com una codificació del formulari per poder treballar amb dades quantitatives. En el procés de la creació d'una base de dades, va ser fonamental dur a terme un índex de codis per simplificar els resultats i poder crear noves variables per realitzar una anàlisi més precisa i adequada. S'han de tenir en compte les variables de control que han estat configurades i recodificades per la major simplicitat dels resultats. Així mateix, la variable "nacionalitat" establerta com a pregunta oberta s'ha configurat en ser nacional d'Espanya (1) o ser estranger (2).

Les variables de control més importants per al desenvolupament són les següents:

- Gènere: és el gènere del enquestat codificat (1 = Home) (2 = Dona).
- Dresidencia: és el districte de residència
- Nacionalitat: és la variable establerta com a pregunta oberta i, s'ha configurat en ser nacional d'Espanya (1) o ser estranger (2).
- Famprision: és si ha tingut algun familiar a la presó codificada (no = 0) (si = 1).
- Tpadres: és el treball dels tutors legals. Aquesta variable estava establerta com a pregunta oberta i, s'ha configurat en estudis bàsics (1) o estudis superiors (2).
- Resisimpul: és la impulsivitat que l'individu mostra per aconseguir determinades metes.
- Autoestima: és la variable recodificada que determina el grau d'amor propi en tres categories, de menor a major grau respectivament. En particular, l'autoestima s'ha analitzat utilitzant l'escala d'autoestima de Rosemberg, com s'ha comentat anteriorment, amb 10 ítems. Els ítems formulats afirmativament es puntuaven de 4 a 1 respectivament (Molt d'acord. D'acord. En desacord. Molt en desacord) i, per contra els formulats negativament d'1 a 4 respectivament (Molt d'acord. D'acord. En desacord. Molt en desacord). Utilitzant aquest mètode, es va poder contemplar si els individus tenien una puntuació de menys de 25 (Baixa autoestima), de 26 a 29 (Mitjana autoestima) o de 30 a 40 (Elevada autoestima).

5.1 Variables creades

El punt següent tracta sobre la simplificació de les variables per precisar els resultats de l'estudi. Per aquesta mateixa raó, s'ha procedit a crear noves variables que analitzin una conducta

determinada: les conductes antisocials. La variable dependent d'aquesta investigació es tracta en la comissió d'aquestes i observar quins factors poden resultar explicatius de la variable a explicar. Així mateix, en els apartats següents s'exposa com s'han creat aquests índexs i quines variables s'han utilitzat.

- Persinfludef1

Per generar la variable "persinfludef1" que determina si una persona és influenciable al grup de referència, s'han utilitzat diverses variables i, aquestes són: "Namistad2", "Namistad_otra2", i "influ2". En primer lloc, es van recodificar aquestes variables ordenant que tots els casos determinats com a influenciables fossin configurats al Grup 1 i, els altres al Grup 0 (no influenciables = 0) (influenciables = 1).

La variable "Namistad2" és extreta de preguntar als estudiants què era important al començar una nova amistat. Aquells que responien que era important adaptar-se al grup de l'altra persona o donar una bona impressió formaven part de les persones influenciables i, els altres dels no influenciables.

La variable "Namistad_otra2" es forma de preguntar què és important de l'altra persona al començar una nova amistat, aquells que responien que era important conèixer el grup d'amistat i adaptar-se o el que les persones diuen d'aquesta persona, formaven part de les persones influenciables i, els altres dels no influenciables.

La variable "influ2" és resultat de l'acceptació d'una influència del grup en realitzar conductes semblants a aquests, així com: vestir-se, actuar, parlar d'una manera específica... Aquells que responien que estaven d'acord formaven part de les persones influenciables i, els altres dels no influenciables.

Tal com s'ha dit, la variable "persinfludef1" englobarà aquells casos on s'ha recodificat com a 1 (influenciable) en les variables anteriors i, en els altres casos s'ha puntuat com a 0, no influenciable.

- Canti

Per generar la variable "canti" que determina si una persona ha comès una conducta antisocial o delictiva s'han utilitzat diverses variables, aquestes són: "ca_consumo", "ca_daños", i "ca_robos".

En primer lloc, per simplificar els resultats, es van agrupar les variables de consum de tabac, marihuana o alcohol en una única conducta antisocial de consum “ca_consumo”. Cal insistir que, com s’ha comentat amb anterioritat, les respostes de cap consum o un únic consum es van determinar en 0 i, les altres en 1. Per tant, en referència al consum com a conducta antisocial va englobar aquelles persones que havien consumit tabac, marihuana o alcohol més d’una vegada. A més a més, no es tracta d’un compliment de totes les conductes, és a dir, només que un individu hagi realitzat més de dos cops qualsevol de les conductes de consum ja es codificarà en 1 a les conductes antisocials de consum. Com s’observa (Veure Taula 1) finalment es va adquirir una mostra de 86 (28,86%) persones que havien consumit alguna de les substàncies més de dues vegades i 90 (51,14%) que no havien consumit cap consum o només una vegada.

Ca_consumo	Freq.	Percent	Cum.
0	90	51.14	51.14
1	86	48.86	100.00
Total	176	100.00	

TAULA 1. Freqüències de les respostes en les preguntes sobre consum. Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

En segon lloc, per realitzar la variable “ca_daños” es va utilitzar el mateix procediment englobant així les preguntes sobre participació en una baralla, amenaçar, danyar alguna persona o danyar algun objecte. Com s’observa (Veure Taula 2) finalment es va adquirir una mostra de 104 (59,09%) persones que havien realitzat danys en alguna de les situacions més de dues vegades i 72 (40,91%) que no havien realitzat aquesta conducta.

Ca_daños	Freq.	Percent	Cum.
0	72	40.91	40.91
1	104	59.09	100.00
Total	176	100.00	

TAULA 2. Freqüències de les respostes en les preguntes sobre danys. Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

En tercer lloc, la variable creada “ca_robos” està formada per les preguntes sobre la comissió de furs i robatoris, tant dins d’una botiga com algun objecte d’una persona, aquesta variable es va realitzar seguint els procediment anteriorment esmentat i, es va obtenir que 43 (24,43%)

individus havien comès aquesta tipologia delictiva i 133 (75,57%) no l'havien realitzat (Veure Taula 3).

Ca_robos	Freq.	Percent	Cum.
0	133	75.57	75.57
1	43	24.43	100.00
Total	176	100.00	

TAULA 3. Freqüències de les respostes en les preguntes sobre furs o robatoris Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

Finalment, es dur a terme la creació de la variable “canti” a partir de les variables de consum, de danys i de robatoris. Per aquesta mateixa raó, “canti” serà 1 en aquells casos on alguna d'aquestes variables sigui 1. En aquest apartat, no es busca esbrinar quina conducta antisocial realitzen més sinò si en realitzen o no, per posteriorment, relacionar-les amb el factor gènere. Globalment, es pot observar (Veure Taula 4) que 132 (75%) han realitzat alguna conducta antisocial, mentrestant, 44 no n'han realitzat o només una vegada (25%).

canti	Freq.	Percent	Cum.
0	44	25.00	25.00
1	132	75.00	100.00
Total	176	100.00	

TAULA 4. Freqüències de les respostes en les preguntes sobre conductes antisocials Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

- Ca_impr

La variable "Ca_impr" s'ha creat amb les respostes d'una pregunta elaborada de manera directa on es relaciona la realització d'una conducta antisocial per impressionar. A més a més, es determina quina de les conductes antisocials ha realitzat. Aquesta variable s'ha creat amb les subdivisions anteriors, és a dir, conductes de consum per impressionar (tabac, alcohol i marihuana), conductes de danys per impressionar (baralles, danyar a una persona, danyar un objecte i amenaçar) i, conductes de robatoris (robatoris en una botiga i robatoris d'algun objecte a una persona). En aquest cas, no es diferencia en el nombre de vegades que s'ha produït per impressionar, simplement es pregunta si s'ha realitzat per impressionar o no. Per tant, es codifica en 0 aquelles conductes antisocials que no s'han produït per impressionar i, en 1 aquelles que sí que s'han produït per impressionar o aprovació del grup de referència. Es pot observar com dels 132 que havien manifestat fer una conducta antisocial 67 (50,76%) l'havien realitat per

impressionar (Veure Taula 5). Per altra banda, s'observa una contradicció entre els casos, ja que hi ha individus que han respòs no cometre cap conducta antisocial però, posteriorment han acceptat cometre accions antisocials per impressionar.

canti	ca_impre		Total
	0	1	
0	42 39.25	2 2.90	44 25.00
1	65 60.75	67 97.10	132 75.00
Total	107 100.00	69 100.00	176 100.00

TAULA 5. Freqüències de les respostes sobre conductes antisocials per impressionar Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

- Ca_ens

La variable “Ca_ens” s’ha creat amb les respostes d’una pregunta el·laborada de manera directa on es relaciona la realització d’una conducta antisocial ensenada, és a dir, que alguna persona t’ha ensenyat i donat consells per realitzar-la. Aquesta variable reflexa una influència del grup ja que existeix una guia al individu sobre la realització del acte que per si es trobès sol no el cometria. Seguint els passos de la variable anterior s’ha subdividit en les diverses categories ja esmentades sobre consum, danys i robatori. Finalment, s’observa que dels que no els han ensenyat a realitzar conductes antisocials, un 57,33% n’ha realitzat igualment i, per contra, dels que els han ensenyat a realitzar, un 88,12% n’ha realitzat. S’observa que el percentatge dels ensenyats que han comès conductes antisocials és molt més elevat que els que no n’han realitzat.

canti	ca_ens		Total
	0	1	
0	32 42.67	12 11.88	44 25.00
1	43 57.33	89 88.12	132 75.00
Total	75 100.00	101 100.00	176 100.00

TAULA 6. Freqüències de les respostes sobre conductes antisocials ensenyades. Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

6. ANÀLISI DELS RESULTATS

Posteriorment, ja acabada la recollida de dades i la creació de la base de dades es procedeix a fer l'anàlisi dels resultats obtinguts mitjançant diverses taules de freqüències i observant la seva significació per poder acceptar o refutar les hipòtesis. Tots els resultats presentats a continuació han estat adquirits del formulari passat als estudiants. A continuació, gràcies a les dades recollides s'analitzaran totes les hipòtesis esmentades.

- HP: Les noies menors d'edat cometen menys conductes antisocials i/o delictives per una menor influència del grup de referència.

Observant la taula (Veure Taula 7) es pot afirmar que els nois presenten un percentatge superior en la comissió de conductes antisocials en relació les noies. En la taula de freqüències s'observa que només 9 (10,11%) dels nois enquestats no ha comès conductes antisocials davant de 80 (89,89%) que sí. Per altra banda, de les 87 noies enquestades 52(59,77%) havien comès alguna conducta antisocial. A més a més, estudiant el Chi quadrat ($0.000 \leq 0.005$) es pot afirmar que existeix una relació estadísticament significativa entre ser noia i no cometre conductes antisocials i/o delictives.

canti	genero		Total
	1	2	
0	9 10.11	35 40.23	44 25.00
1	80 89.89	52 59.77	132 75.00
Total	89 100.00	87 100.00	176 100.00

Pearson chi2(1) = 21.2831 Pr = 0.000

TAULA 7. Freqüències de les respostes relacionant les conductes antisocials i el gènere. Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

En la següent taula de freqüències es relaciona la variable “gènere” amb la realització d’una conducta antisocial per impressionar un altre individu o grup. En aquesta anàlisi es pot observar que dels que havien comès alguna conducta antisocials per impressionar 58 (85,06%) són nois i, només 11 són noies. A més a més, aquesta relació esdevé significativa com s’observa en la realització del Chi quadrat ($0.000 \leq 0.005$). En les conductes antisocials ensenyades s’ha testat seguint el mateix procediment, en aquest cas, dels 101 individus que afirmen cometre una conducta antisocial i, que alguna persona els hi ha ensenyat un 60,40% són nois, mentrestant

les noies representen un 39,60%. Per tant, existeix una relació significativa ($Pr = 0,002$) entre cometre una conducta antisocial ensenyada i ser noi.

genero	ca_impre		Total	genero	ca_ens		Total
	0	1			0	1	
1	31	58	89	1	28	61	89
	28.97	84.06	50.57		37.33	60.40	50.57
2	76	11	87	2	47	40	87
	71.03	15.94	49.43		62.67	39.60	49.43
Total	107	69	176	Total	75	101	176
	100.00	100.00	100.00		100.00	100.00	100.00

Pearson $\chi^2(1) = 50.9236$ Pr = 0.000 Pearson $\chi^2(1) = 9.1581$ Pr = 0.002

TAULA 8. Freqüències de les respostes en les preguntes relacionant les conductes antisocials per impressionar i ensenyades amb el gènere. Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

- H1: Les zones geogràfiques presenten un efecte en la major comissió de conductes antisocials.

Pel que fa a les zones geogràfiques, es va determinar amb l'anàlisi dels dos districtes amb major i menor delinqüència (Ciutat Vella i Eixample) i, observar si els resultats entre els dos grups objecte d'estudi presentaven variacions quant a la realització de conductes antisocials. Finalment, observant la Taula 9 (Veure Taula 9) s'afirma que no existeixen diferències significatives entre els dos grups i, per tant, les conductes antisocials es realitzen en els dos districtes amb la mateixa freqüència.

canti	A qué grupo pertenececs?		Total	Pearson $\chi^2(1) = 0.1667$ Pr = 0.683
	A	B		
0	19	23	42	
	22.89	25.56	24.28	
1	64	67	131	
	77.11	74.44	75.72	
Total	83	90	173	
	100.00	100.00	100.00	

TAULA 9. Freqüències de les respostes entre cometre una conducta antisocial i el districte. Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

- H3: Una situació econòmica i social precària presenta una relació amb la comissió de conductes antisocials

Quant a la situació econòmica de l'entorn, es va determinar per l'anàlisi de les feines dels tutors legals, així com el nombre de persones dintre del domicili. En els resultats es pot observar que no existeix una relació significativa entre les dues variables (Veure Taula 10).

canti	tpadres		Total
	1	2	
0	17 20.24	27 29.35	44 25.00
1	67 79.76	65 70.65	132 75.00
Total	84 100.00	92 100.00	176 100.00

Pearson chi2(1) = 1.9434
Pr = 0.163

TAULA 10. Freqüències de les respostes en les preguntes relacionant la situació econòmica i les conductes antisocials. Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

- H4: Tenir un familiar a la presó fa als menors més propensos a cometre accions antisocials i/o delictives.

Com s'observa a la Taula 11 (Veure Taula 11), dels 25 individus que afirmen de forma directa tenir o haver tingut algun familiar a la presó, 21 han realitzat conductes antisocials, representant així un percentatge de 84,00%. Tot i així, no esdevé significativa la relació, possiblement per la mida del univers de la mostra.

canti	RECODE of fprision (9. Algún familiar ha estado en prisión?)			Total
	0	1	2	
0	39 26.53	4 16.00	1 25.00	44 25.00
1	108 73.47	21 84.00	3 75.00	132 75.00
Total	147 100.00	25 100.00	4 100.00	176 100.00

Pearson chi2(2) = 1.2637
Pr = 0.532

TAULA 11. Freqüències de les respostes en les preguntes relacionant tenir o haver tingut un familiar a la presó i les conductes antisocials. Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

- H5.1: Les dones presenten una menor autoestima en comparació als homes

La primera hipòtesi sobre l'autoestima es troba contrastada en la Taula 12 (Veure Taula 12) on el 3 representa una autoestima alta, el 2 mitja i l'1 baixa. Per tant, es pot observar que existeix

una relació significativa ($P= 0.000 \leq 0.005$) entre el gènere i l'autoestima. Les noies menors d'edat presenten una autoestima més baixa que els nois menors d'edat.

genero	RECODE of ap_total (SUMATORI)			Total	
	1	2	3		
1	8 25.00	22 48.89	59 59.60	89 50.57	Pearson chi2(2) = 11.6475 Pr = 0.003
2	24 75.00	23 51.11	40 40.40	87 49.43	
Total	32 100.00	45 100.00	99 100.00	176 100.00	

TAULA 12. Freqüències de les respostes en les preguntes relacionant l'autoestima amb el gènere. Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

- H5.2: Els nois presenten una major autoestima i això els fa cometre més conductes antisocials

La segona hipòtesi sobre l'autoestima es troba analitzada en la Taula 13 (Veure Taula 13), on s'observa que dels que cometen conductes antisocials destaquen aquells amb una major autoestima. s a dir, l'autoestima alta podria generar una propensió a cometre aquestes conductes. Així i tot, aquesta relació no és significativa.

canti	RECODE of ap_total (SUMATORI)			Total	
	1	2	3		
0	10 31.25	12 26.67	22 22.22	44 25.00	Pearson chi2(2) = 1.1407 Pr = 0.565
1	22 68.75	33 73.33	77 77.78	132 75.00	
Total	32 100.00	45 100.00	99 100.00	176 100.00	

TAULA 13. Freqüències de les respostes en les preguntes relacionant l'autoestima amb el gènere. Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

- H6: Les persones influenciables cometen més conductes antisocials i/o delictives que les no influenciables

Analitzant l'última hipòtesi, es pot observar (Veure Taules 14) que les noies són menys influenciables que els nois i que aquesta relació entre gènere i ser una persona influenciable és significativa ($P=0,004$). Però, al relacionar la variable creada "persinfludf1" amb la realització de conductes antisocials no esdevé una relació significativa.

genero	persinfludefl		Total
	0	1	
1	47 42.34	42 64.62	89 50.57
2	64 57.66	23 35.38	87 49.43
Total	111 100.00	65 100.00	176 100.00

canti	persinfludefl		Total
	0	1	
0	30 27.03	14 21.54	44 25.00
1	81 72.97	51 78.46	132 75.00
Total	111 100.00	65 100.00	176 100.00

Pearson chi2(1) = 8.1358 Pr = 0.004 Pearson chi2(1) = 0.6586 Pr = 0.417

TAULA 14. Freqüències de les respostes en les preguntes relacionant ser una persona influenciable amb cometre una conducta antisocial. Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

▪ Regressió Logística

Finalment, per concloure la anàlisi de les dades, s'ha procedit a realitzar una regressió logística per determinar la possible existència de relacions entre les variables independents i de control amb la variable dependent "canti". Observant la Taula 15 es pot observar com la única variable independent que presenta una influència significativa és "genero" i, determina que ser noia redueix en 1,77 la probabilitat de cometre una conducta antisocial. En quant a les altres variables s'observa que no presenten una relació estadísticament significativa amb la variable a explicar "canti".

```

Logistic regression                               Number of obs   =       173
LR chi2(11)                                       =       27.10
Prob > chi2                                       =       0.0044
Pseudo R2                                         =       0.1413
Log likelihood = -82.338499

```

canti	Coef.	Std. Err.	z	P> z	[95% Conf. Interval]	
2.genero	-1.775692	.4476891	-3.97	0.000	-2.653146	-.8982374
2.centro	.772798	.6018632	1.28	0.199	-.4068322	1.952428
2.nacional~d	.2770185	.6057354	0.46	0.647	-.910201	1.464238
2.tpadres	-.612352	.5956283	-1.03	0.304	-1.779762	.555058
famprision						
1	.8402075	.6706103	1.25	0.210	-.4741644	2.15458
2	.2475717	1.254236	0.20	0.844	-2.210685	2.705828
resisimpul						
2	1.243438	.8442284	1.47	0.141	-.4112194	2.898095
3	.2446275	.475321	0.51	0.607	-.6869847	1.17624
4	.2699598	.5346034	0.50	0.614	-.7778437	1.317763
autoestima						
2	-.1426626	.5646214	-0.25	0.801	-1.2493	.9639749
3	-.0374636	.5279875	-0.07	0.943	-1.0723	.997373
_cons	1.776882	.6908935	2.57	0.010	.4227555	3.131008

TAULA 15. Regressió logística. Font: Elaboració pròpia mitjançant STATA (Maig 2018)

7. CONCLUSIONS

Després de la realització de l'estudi i de l'anàlisi dels resultats obtinguts, mitjançant la creació de la base de dades, es pot concloure que el gènere presenta un efecte sobre la comissió de conductes antisocials. A més a més, s'ha confirmat la hipòtesi principal i s'ha pogut observar la influència del grup de referència i com aquesta es major en els nois que en les noies del univers de l'estudi. Les relacions entre les variables resultarien estadísticament significatives i reforçarien la visió de Cohen, comentada amb anterioritat, sobre els comportaments antisocials com a resultat de la influència del grup de referència. Per altre banda, el gènere masculí presentava un índex més elevat de conductes antisocials per impressionar que el femení. En quant a les conductes ensenyades, es feia referència a aquells individus que els hi havien ensenyat a cometre una conducta antisocial, es pot afirmar que existeix una relació estadísticament significativa entre aquestes i el fet de ser un noi. Confirmada la hipòtesi, es podria acceptar una possible explicació d'aquest resultat en la influència de l'entorn, és a dir, els nois podrien presentar una major predisposició a cometre accions per adaptació, impressionar o semblança a un grup de referència. Analitzant les dades, es pot observar com les noies sí que presenten una menor influència del grup i això esdevé significatiu. Per aquesta raó, el seu índex de conductes antisocials o delictives és inferior al dels nois.

La teoria de Chicago sobre la zona geogràfica i el seu efecte a la comissió de conductes antisocials i/o delictives no podria ser considerada vàlida, ja que els resultats dels formularis realitzats a dos districtes diferents (un amb major i l'altre amb menor delinqüència) no presenten variació. És a dir, no existiria una relació estadísticament significativa entre la zona geogràfica i la comissió de conductes antisocials. D'aquesta manera, la hipòtesi sobre la major comissió de conductes antisocials en els districtes amb una delinqüència més elevada quedaria rebutjada. Una possible explicació a la incongruència entre les dades sobre delinqüència juvenil i la realitat sobre la comissió de conductes antisocials i/o delictives podria trobar-se en no establir una diferenciació entre antisocial i delictiu. La variable "canti" engloba ambdues conductes i, probablement, si s'analitzessin per separat els resultats podrien variar. Per altre banda, pot esdevenir en una major vigilància policial de les zones amb un índex més elevat de delinqüència i, per aquesta raó, es reafirmen com a zones amb més activitats delictives detectades.

En quant a la situació econòmica familiar, definida per la professió dels pares, no presenta una relació estadísticament significativa. Per tant, la hipòtesi sobre que una baixa situació econòmica condueix a un índex major de conductes d'aquest tipus quedaria rebutjada. Relacionada amb aquesta hipòtesi hi trobaríem la següent que, tot i no ser estadísticament

significativa, podria presentar una influència en la realització de les conductes. La presència d'un familiar en un centre penitenciari podria afectar a les conductes dels menors del nucli familiar. Tot i així, probablement, per una configuració de 176 casos i sense una gran representativitat d'aquets individus aquesta hipòtesi ha quedat rebutjada.

En base als resultats, es podria confirmar que l'autoestima és major en els nois menors d'edat que en les noies. D'altra banda, no s'observa una relació estadísticament significativa entre les conductes realitzades i la major autoestima. Però com s'ha comentat en el marc teòric, això podria estar relacionat amb els valors de Cloward-Olhin: la masculinitat, l'honor, el respecte i ser referent del grup. L'obtenció d'aquests valors mitjançant la realització d'aquestes conductes podria explicar perquè es genera una major autoestima entre els nois. És a dir, senten més amor propi per l'obtenció d'aquets valors, i aquests els fan més influenciables al grup amb l'objectiu de mantenir-los. Per tant, no seria la major o menor autoestima la variable explicativa sinó l'obtenció d'aquests valors.

Altrament, es pot observar en els resultats que els nois tendeixen a ser individus més influenciables en comparació a les noies. Així i tot, no existeix una relació significativa entre conductes antisocials i ser una persona categoritzada segons l'estudi com a més influenciable.

Posteriorment al anàlisi dels resultats, mitjançant les taules de freqüències i la significació, s'ha realitzat una regressió logística que ha determinat que, de totes les variables independents, l'única amb una influència significativa sobre la dependent és el gènere del enquestat. Tot i l'efecte no significatiu de les variables explicatives sobre la variable a explicar, la hipòtesi principal sobre les diferències en conductes antisocials per gènere ha quedat acceptada. Així i tot, l'estudi realitzat no esdevé representatiu de la societat espanyola per la mida de la mostra i la falta d'aleatorietat en la seva configuració. A més a més, seria necessari analitzar les conductes antisocials separades de les delictives i per realitzar-ho seria necessari un major coneixement de les accions realitzades pels menors. Així doncs, una mostra inferior a l'esperada i una possible desconeixement de cadascuna de les accions comeses serien els punts febles de la investigació. Malgrat tot, els resultats ens ofereixen una perspectiva empírica sobre l'efecte del factor gènere en les conductes antisocials dels menors, comeses per una major influencia del grup de referència.

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Arce, R., & Seijo, D., & Fariña, F., & Mohamed-Mohand, L. (2010). Comportamiento antisocial en menores: Riesgo social y trayectoria natural de desarrollo. *Revista Mexicana de Psicología*, 27 (2), 127-142.

Cid Moliné, J. y Larrauri Pijoan, E. (2001) *Teorías Criminológicas explicación y prevención de la delincuencia*. Ed. Bosch: Barcelona.

Cloward, R. y Ohlin, L. (1960) *Delinquency and Opportunity*. Free Press, New York.

Cohen, A. (1955) *Delinquent Boys. The culture of the Gang*, The Free Press. Ed. Glencoe

Frías, M., López, S. & Díaz, G. (2003). Predictores de la conducta antisocial juvenil: un modelo ecológico. *Estudios de Psicología*, 8, 15-24.

Hein, A., Blanco, J. & Mertz, C. (2004). Factores de riesgo y delincuencia juvenil: revisión de la literatura nacional e internacional . Santiago de Chile: Fundación Paz Ciudadana.

Heredia, A. (2014). La conducta antisocial y los ambientes en los que se desarrolla: caso de los menores del centro especializado de readaptación y tratamiento para menores infractores N°1 del Estado de Durango, página 1-118. Recuperado de: <http://eprints.uanl.mx/4385/1/1080259420.pdf>

Herrero, O., Ordóñez, F. & Aranzazu, S. (2002). Adolescencia y comportamiento antisocial. *Psicothema*, 14 (2), 340-343.

Ley orgánica 5/2000, de 12 de enero, reguladora de la responsabilidad penal de menores, BOE BOE 2000 § 641 (2000).

Rechea, C. (2008). Conductas antisociales y delictivas de los jóvenes en España. Centro de investigación en Criminología, página 1-62. Recuperado de: https://previa.uclm.es/centro/criminologia/pdf/informes/16_2008.pdf

Sobral, J., & Romero, E., & Luengo, Á., & Marzoa, J. (2000). Personalidad y conducta antisocial: amplificadores individuales de los efectos contextuales. *Psicothema*, 12 (4), 661-670.

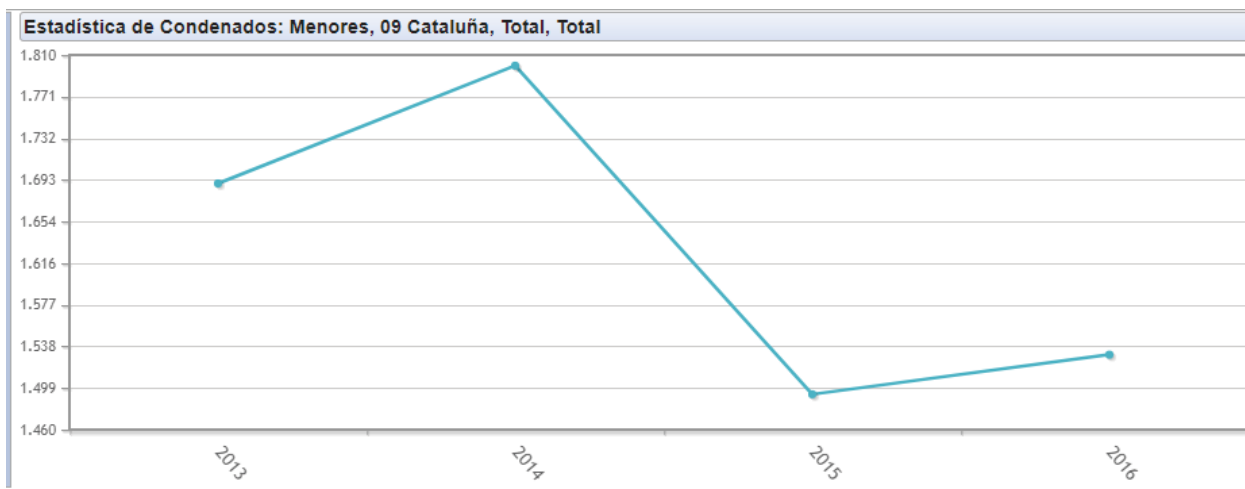
Sozzo, M. (2008). Park, Shaw y McKay y la mirada sociológica sobre el delito en la Escuela de Chicago. *Revista Delito y Sociedad*, (25), Ediciones unl, Santa Fe.

Valdenegro, Boris Andrei. (2005). Factores Psicosociales Asociados a la Delincuencia Juvenil. *Psykhe* (Santiago), 14(2), 33-42. <https://dx.doi.org/10.4067/S0718-22282005000200003> .

Kvaraceus, William C. *La Delincuencia de menores* . Unesco, 1964. Arce, R., & Seijo, D., & Fariña, F., & Mohamed-Mohand, L. (2010). Comportamiento antisocial en menores: Riesgo social y trayectoria natural de desarrollo. *Revista Mexicana de Psicología*, 27 (2), 127-142.

9. ANNEXOS

Annex 1

Font: *Extret del Institut Nacional d'Estadística sobre la totalitat de condemnes a menors.*

Annex 2

	VALOR		%		TOTAL
	HOMBRES	MUJERES	HOMBRES	MUJERES	
ADULTOS	219.280	52.246	80,758%	23,826%	100%
MENORES	10.346	2582	80,028%	24,957%	100%
TOTAL	12.928				

Font: *El-laboració pròpia a partir de les dades del Institut Nacional d'Estadística sobre la totalitat de condemnes a menors.*

Annex 3

El pròxim annex és una mostra del formulari i es presenta annexat al següent full:

5. Si reside en Barcelona puede indicarnos en qué distrito? *

Marca solo un óvalo.

- Ciutat Vella
- Eixample
- Sants-Montjuic
- Les Corts
- Sarrià-Sant Gervasi
- Gràcia
- Horta-Guinardó
- Nou Barris
- Sant Andreu
- Sant martí

6. ¿Cuántas personas viven permanentemente en tu casa? *

En caso de seleccionar "otros" especificar cuántos

Marca solo un óvalo.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- Otro: _____

7. Con quién vives? *

Puedes marcar varias opciones.

Selecciona todos los que correspondan.

- Padre
- Madre
- Hermanos
- Otros parientes

8. ¿A qué se dedica la(s) persona(s) con las que vives? *

Se pregunta por la profesión de padre, madre o similar.

9. Algún familiar ha estado en prisión? *

Marca solo un óvalo.

- Sí
- No
- Tal vez

Perfiles individuales

10. ¿Cómo te describirías? *

Puedes marcar varias opciones.

Selecciona todos los que correspondan.

- Sincero/a
- Leal
- Seguro/a
- Atrevido/a
- Sociable
- Valiente
- Disciplinado/a - Justo/a
- Dependiente
- Impulsivo/a
- Empático/a

11. El tiempo libre lo dedicas a... *

Selecciona todos los que correspondan.

- Hacer deporte
- Estudiar
- Navegar por ordenador, móvil o TV (películas, series, vídeos, música...)
- Estar con los amigos en la calle
- Otro: _____

12. ¿Te cuesta resistirte a algo que te gusta mucho? *

Marca solo un óvalo.

- No me cuesta nada, si me lo propongo lo consigo.
- Me cuesta un poco, tengo que esforzarme para no pensar en ello.
- Me cuesta bastante, a veces lo consigo otras no
- Me cuesta mucho, casi siempre acabo cayendo...

13. ESCALA DE AUTOESTIMA DE ROSENBERG *

Señala el nivel de acuerdo o desacuerdo que tienes con cada una de ellas
Marca solo un óvalo por fila.

	Muy en desacuerdo	En desacuerdo	De acuerdo	Muy de acuerdo
Me siento una persona tan valiosa como las otras	☐	☐	☐	☐
Generalmente me inclino a pensar que soy un fracaso	☐	☐	☐	☐
Creo que tengo algunas cualidades buenas	☐	☐	☐	☐
Soy capaz de hacerlas las cosas tan bien como los demás	☐	☐	☐	☐
Creo que no tengo mucho de lo que estar orgulloso	☐	☐	☐	☐
Tengo una actitud positiva hacia mi mismo	☐	☐	☐	☐
En general me siento satisfecho conmigo mismo	☐	☐	☐	☐
Me gustaría tener más respeto por mí mismo	☐	☐	☐	☐
Realmente me siento inútil en algunas ocasiones	☐	☐	☐	☐
A veces pienso que no sirvo para nada	☐	☐	☐	☐

Relaciones grupales

14. ¿Pertenece a un grupo cerrado de amigos? *

Marca solo un óvalo.

- Sí
 No

15. ¿Quiénes son los chicos o chicas de tu clase con los que más te gusta trabajar? *

Marca solo un óvalo.

- Compañeros populares
 Compañeros con mejores notas
 Compañeros con peores notas
 Amistades
 No me importa

16. ¿Quiénes son los chicos o chicas de tu clase con los que menos te gusta trabajar? *

Marca solo un óvalo.

- Compañeros populares
 Compañeros con mejores notas
 Compañeros con peores notas
 Amistades
 No me importa

17. El chico o chica de tu clase que más destaca es por: *

Marca solo un óvalo.

- Elevado nivel de estudios
- Bajo nivel de estudios
- Ser popular
- Ser líder positivo de clase
- Ser líder negativo de clase

18. ¿Admiras a alguno de tus amigos por su popularidad? *

Marca solo un óvalo.

- Sí
- No

19. ¿Admiras a alguno de tus amigos por su influencia en los demás? *

Marca solo un óvalo.

- Sí
- No

20. Grado de acuerdo o desacuerdo con la siguiente afirmación: *

Marca solo un óvalo por fila.

	Muy de acuerdo	Bastante de acuerdo	Ni acuerdo ni desacuerdo	Poco acuerdo	Desacuerdo
La influencia del grupo de compañeros puede determinar el modo de vestir y peinarse, los gustos musicales, etc.	☐	☐	☐	☐	☐

21. Grado de acuerdo o desacuerdo con la siguiente afirmación: *

Comportamiento antisocial: conducta que una persona realiza y que es contraria a los intereses o valores del conjunto de la sociedad. Estos comportamientos pueden ser desde conductas que constituyen infracciones o hechos delictivos hasta conductas valoradas como incorrectas socialmente como, por ejemplo, fumar durante la adolescencia.

Marca solo un óvalo por fila.

	Muy de acuerdo	Bastante de acuerdo	Ni acuerdo ni desacuerdo	Poco de acuerdo	Totalmente en desacuerdo
La influencia del grupo de compañeros sobre el comportamiento antisocial es muy importante	☐	☐	☐	☐	☐

22. Cuando empiezas una nueva amistad es importante ... *

Marca solo un óvalo.

- Tener confianza
- Ser sociable y honesto
- Ser uno/a mismo
- Adaptarse al entorno de la otra persona
- Dar una buena impresión

23. Cuando empiezas una nueva amistad es importante de la otra persona... *

Marca solo un óvalo.

- Lo que me dicen los demás de esa persona
- Aficiones o gustos compartidos
- Conocer su grupo de amigos y adaptarte
- Su popularidad
- Otro: _____

Acciones por condición

24. ¿Alguna vez has realizado alguna de las siguientes conductas ? *

Una conducta antisocial es cualquier comportamiento que no se acepte o se presente como contrario a la sociedad por infringir un conjunto de reglas sociales

Selecciona todos los que correspondan.

	Ninguna vez	Una vez	Dos veces	Más de tres veces
Consumo tabaco	☐	☐	☐	☐
Consumo marihuana	☐	☐	☐	☐
Consumo de bebidas alcohólicas	☐	☐	☐	☐
Participar en una pelea	☐	☐	☐	☐
Robar algo de una tienda o propietario	☐	☐	☐	☐
Robar algo de una persona	☐	☐	☐	☐
Amenazar	☐	☐	☐	☐
Dañar algo aposta	☐	☐	☐	☐
Dañar a alguna persona	☐	☐	☐	☐

25. ¿Alguna vez has realizado una acción para impresionar a una persona/s? ¿A quién querías impresionar? *

Marca solo un óvalo por fila.

	Sí, a un amigo	Sí, al chico chica que me gusta	Sí, a un grupo	Sí, a un adulto	Sí, a otros	No
Alguna vez ha realizador una acción para impresionar a una persona o grupo determinado? A quien?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

26. ¿Alguna vez has realizado alguna de las conductas para impresionar a alguien? *

Selecciona todos los que correspondan.

	Si	No
Consumir tabaco	☐	☐
Consumir porros	☐	☐
Consumo bebidas alcohólicas	☐	☐
Participar en una pelea	☐	☐
Robar algo en una tienda o propietario	☐	☐
Robar algo de una persona	☐	☐
Amenazar	☐	☐
Dañar algo aposta	☐	☐
Dañar alguna persona	☐	☐

27. ¿Alguna vez te han enseñado a realizar alguna de las siguientes conductas? *

Selecciona todos los que correspondan.

	si	no
Consumir tabaco	☐	☐
Consumir marihuana	☐	☐
Consumo bebidas alcohólicas	☐	☐
Participar en una pelea	☐	☐
Robar algo en una tienda o propietario	☐	☐
Robar algo de una persona	☐	☐
Amenazar	☐	☐
Dañar algo aposta	☐	☐
Dañar alguna persona	☐	☐

Annex 4

** Característiques de la població **
Període donats d'alta des de :01/01/2017 fins a :31/12/2017
Tipus Expedient :Jurisdicció Menors
Municipis :Barcelona
Equips :EDB,EDBCN,ETMB,ETMEB,ETMB3,ETMB4

04/05/2018

Distribució per districte

< sense definir>	60
Ciutat Vella	75
Eixample	52
Gràcia	51
Horta-Guinardó	79
Les Corts	20
Nou Barris	85
Sant Andreu	62
Sant Martí	99
Sants-Montjuïc	105
Sarrià-Sant Gervasi	47
Total :	735

Font: Dades proporcionades per la Fiscalia Provincial de Barcelona sobre la delinqüència de menors per districte. Secció de Menors.